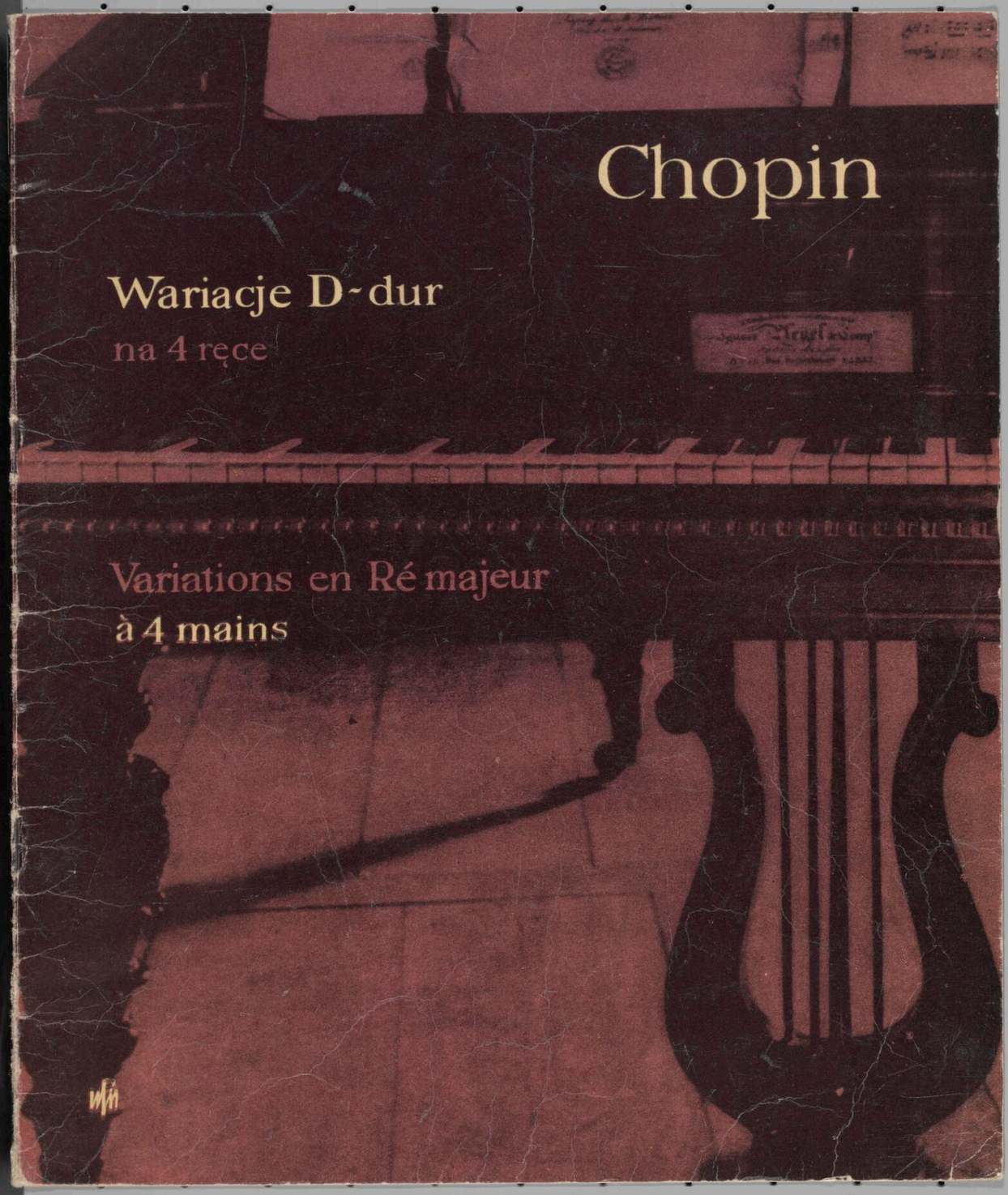
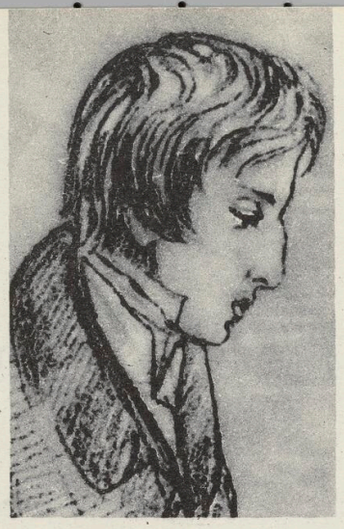

Chopin
Wariacje D-dur
na 4 ręce
Variations en Ré majeur
à 4 mains

x-rite
colorchecker CLASSIC
mm

Chopin

ÉDITIONS DE MUSIQUE – PWM

Rekonstrukcja zaginionych stron i redakcja
Reconstruction des pages perdues et rédaction par
Jan Ekier

Fryderyk Chopin

Wariacje D-dur na 4 ręce

POLSKIE WYDAWNICTWO MUZYCZNE

Variations en Ré majeur à 4 mains

3355/II

Variations

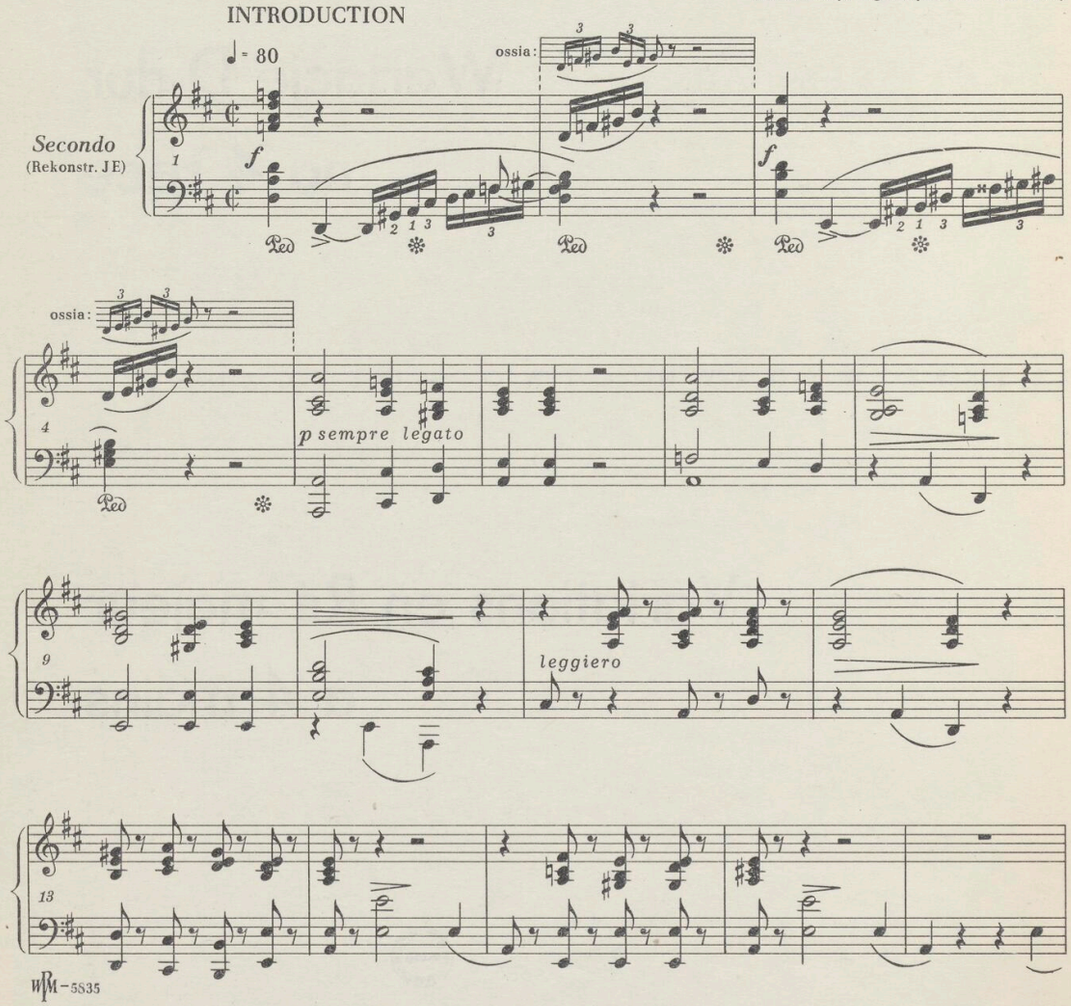
sur un air national de Moore

pour piano-forte à 4 mains

F. CHOPIN

(rekonstrukcja zaginionych stron: Jan Ekier)

INTRODUCTION

WPM – 5535

Copyright 1965 by P W P. Przedstawicielstwo Wydawnictw Polskich, Warszawa, Poland. Printed in Poland. Copyright assigned to SESAC, Inc. N. Y.

Variations

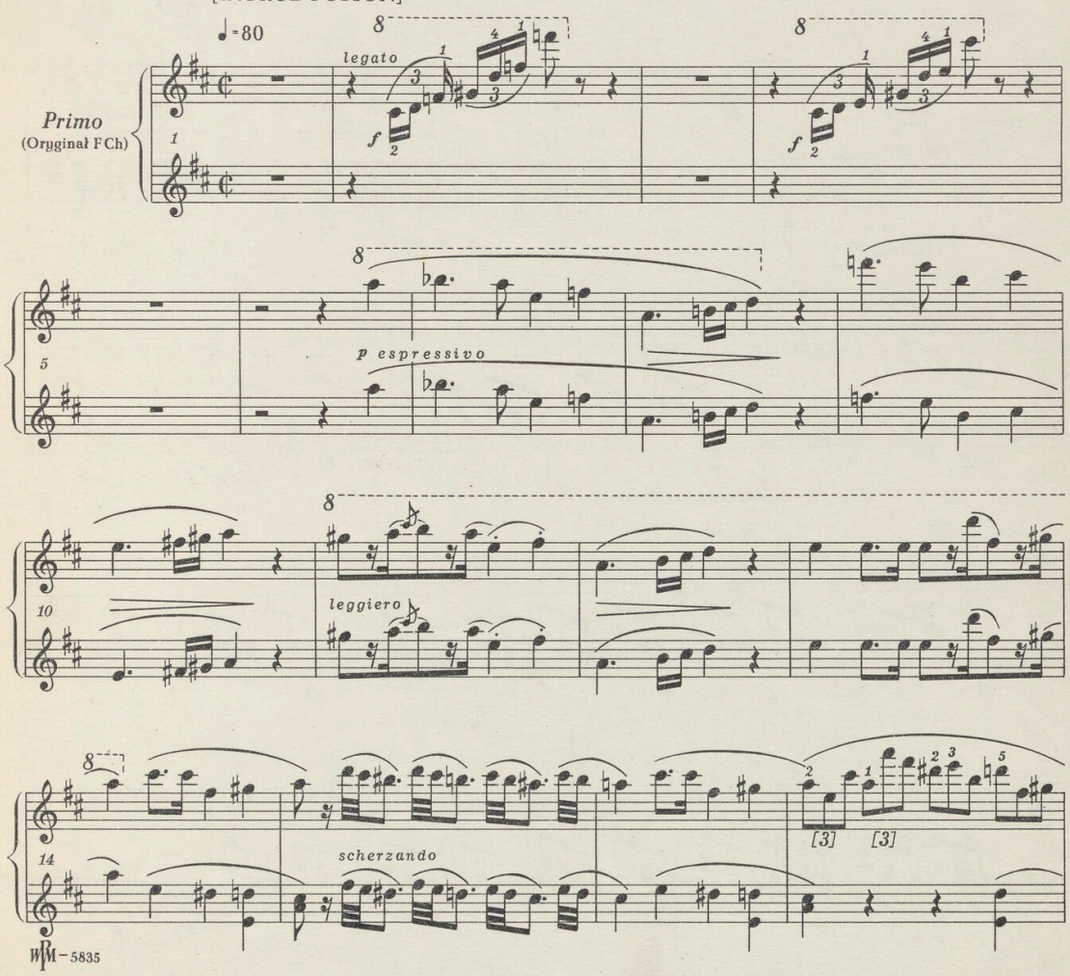
sur un air national de Moore

pour piano-forte à 4 mains

F. CHOPIN

(rekonstrukcja zaginionych stron: Jan Ekier)

[INTRODUCTION]

WM – 5835

Copyright 1965 by P W P. Przedstawicielstwo Wydawnictw Polskich, Warszawa, Poland. Printed in Poland. Copyright assigned to SESAC, Inc. N. Y.

Secondo

18

ten. ten.

Ped Ped

22

THEMA ♩.=76

27

rall. *p legato*

32

38

Primo

18

leggierissimo

leggierissimo

(21)

THEMA ♩.=76

26

rall.

32

38

Secondo

VAR. I ♩.=63

(Orgginal FCh)

(43)

p legatissimo

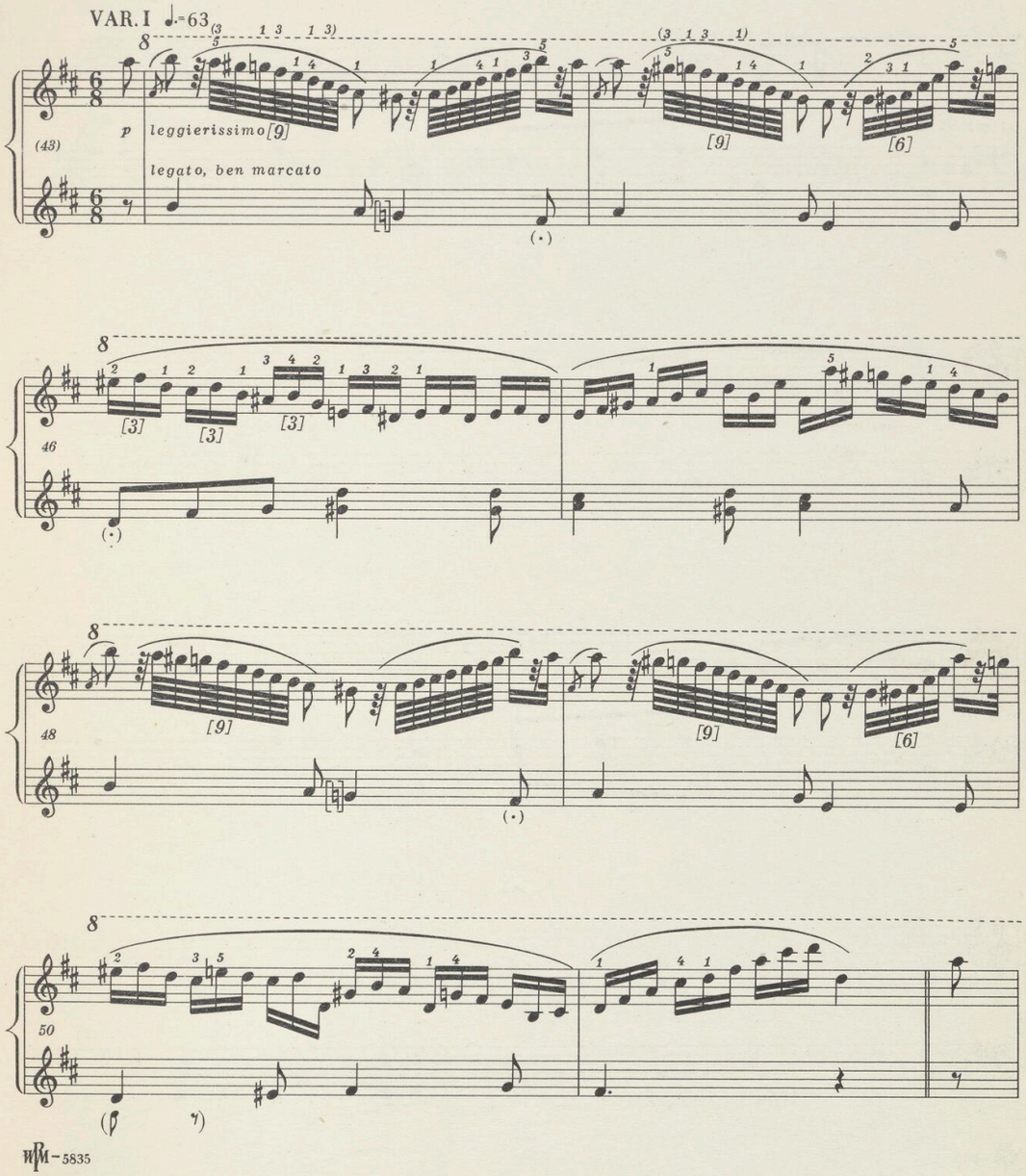
46

48

50

Primo

VAR. I ♩.=63

Secondo

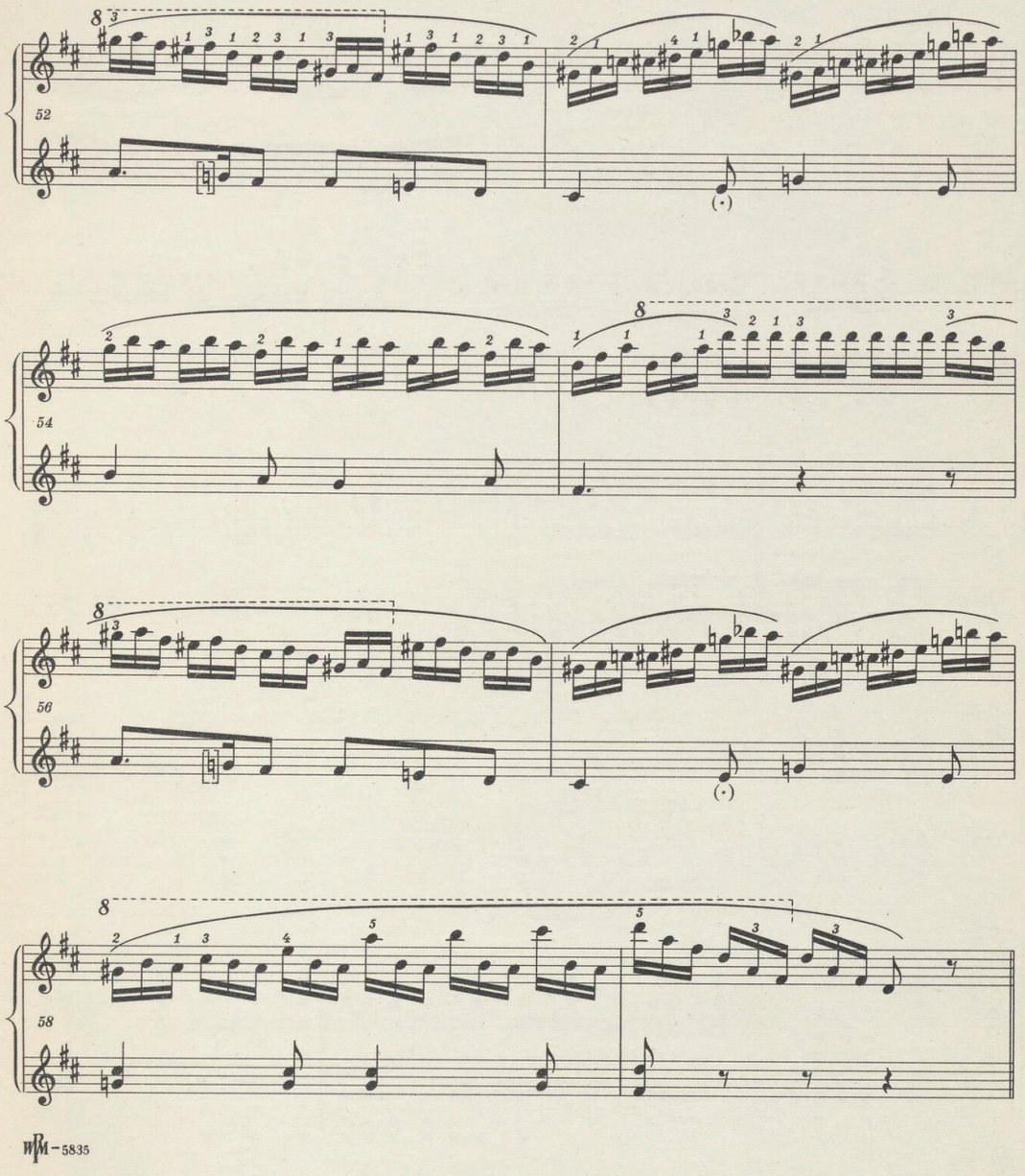
52

54

56

58

Primo

Secondo

VAR. II ♩=72

(59) *p sempre staccato*

64

67 1. 2. (*sopra*) *dolce* Ped. * Ped. * come sopra

71 *grazioso* Ped. * Ped. * come sopra

75 1. 2.

Primo

VAR. II ♩=72

(59) *p sempre staccato*

63

67 *dolce grazioso* *(sotto)*

70

74

Secondo

VAR. III ♩.=56

(77) *p* *m.d.* *legatissimo* *m.d.* *m.g.*

81

(*sopra*) *dolce*

85

88

1. 2.

91

VAR. III ♩.=56

Primo

(77) *p* *espressivo*

81

85 *dolce*

(sotto)

88

91 1. 2.

Secondo

VAR. IV ♩=126

(94)

staccato e leggiero

100
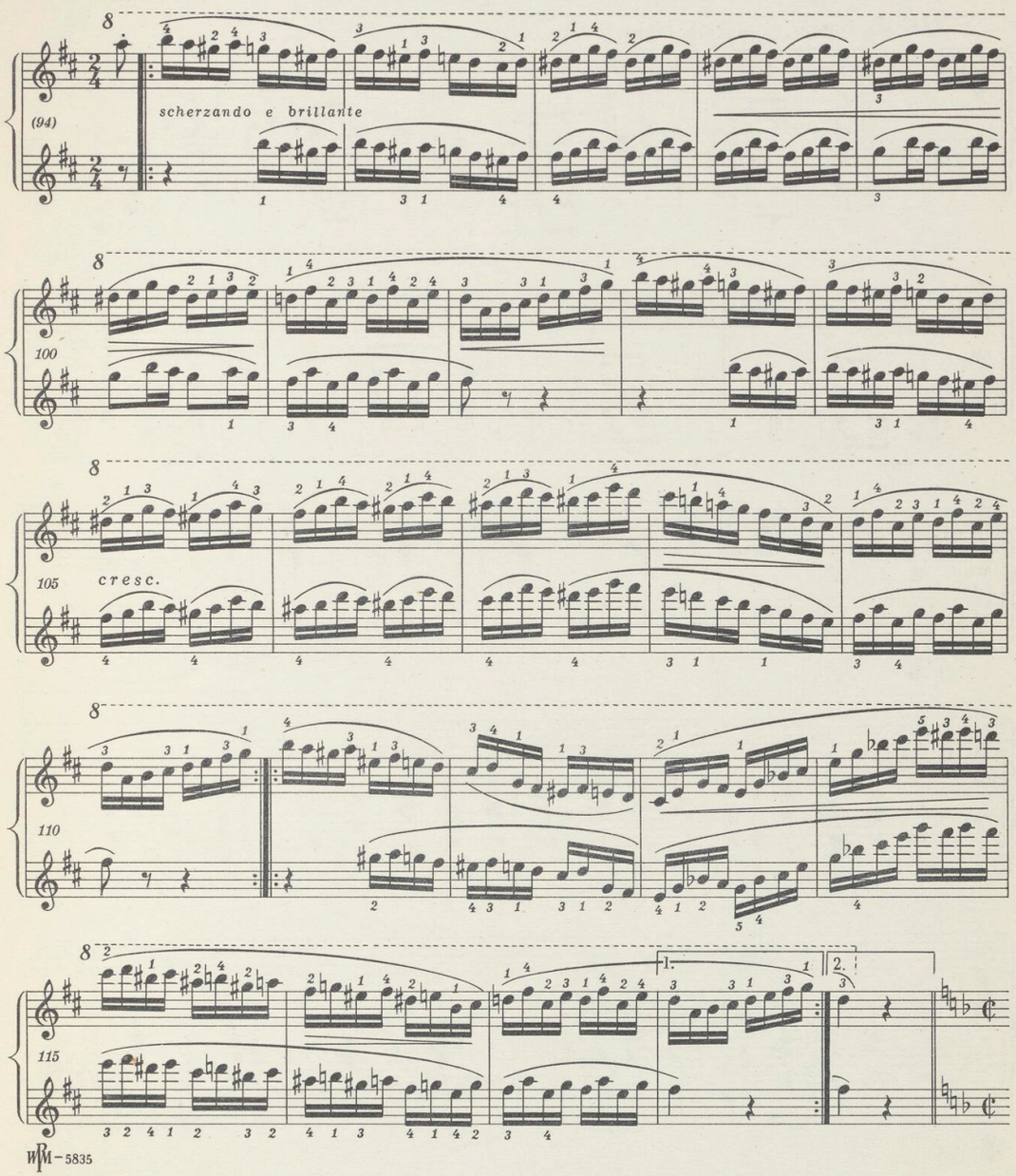
105

110
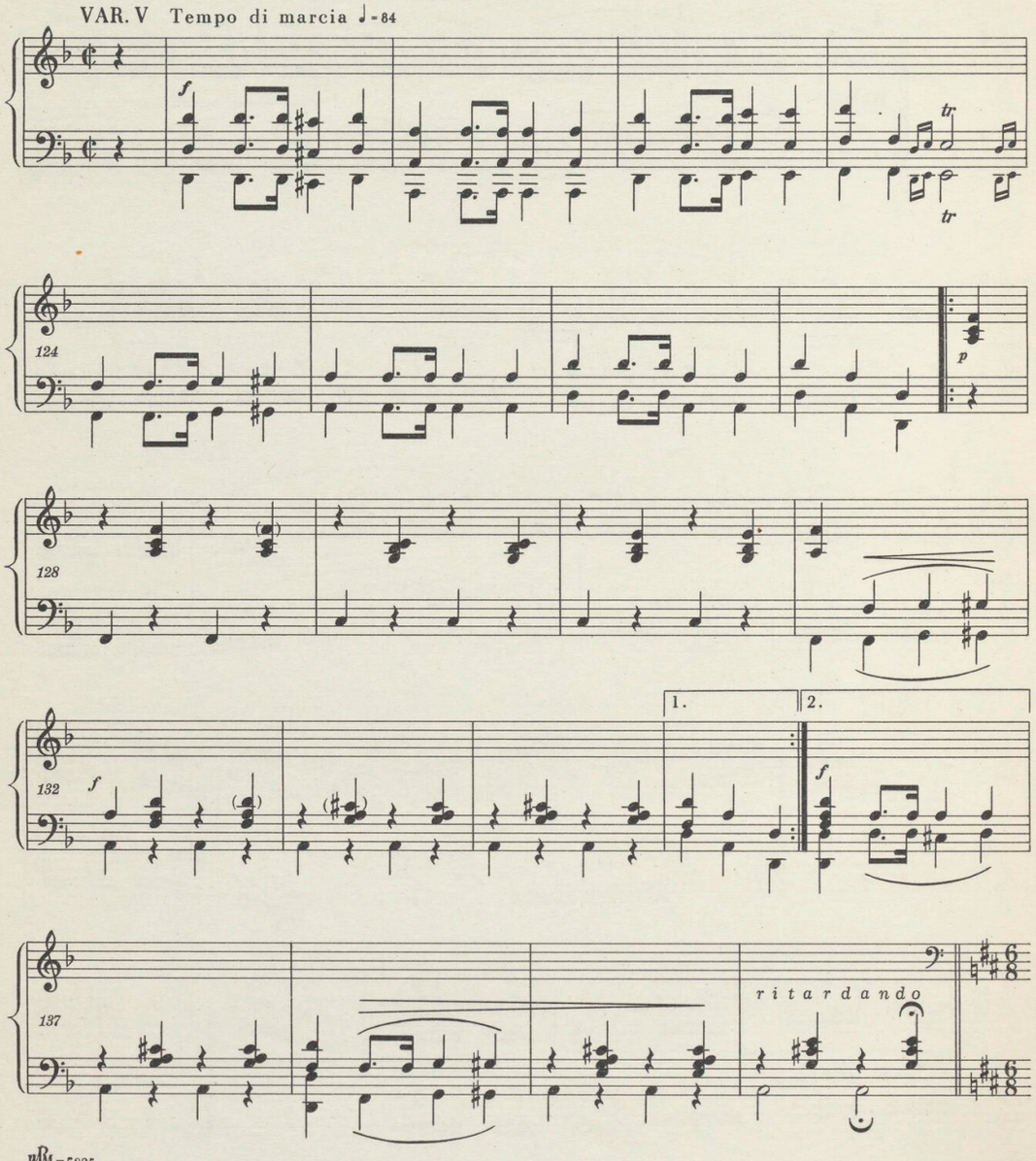
115

1. 2.

VAR. IV ♩=126

VAR. V Tempo di marcia ♩=84

VAR. V Tempo di marcia ♩= 84

tr

f

124

p

128

132 *f*

tr

1. 2.

f

137

r i t a r d a n d o

Secondo

Vivace ♩.= 84

141 *leggiero*

145

(148)

153

1.

2.

157

f

p

Primo

Vivace ♩.= 84

come sopra

141 *scherzando*

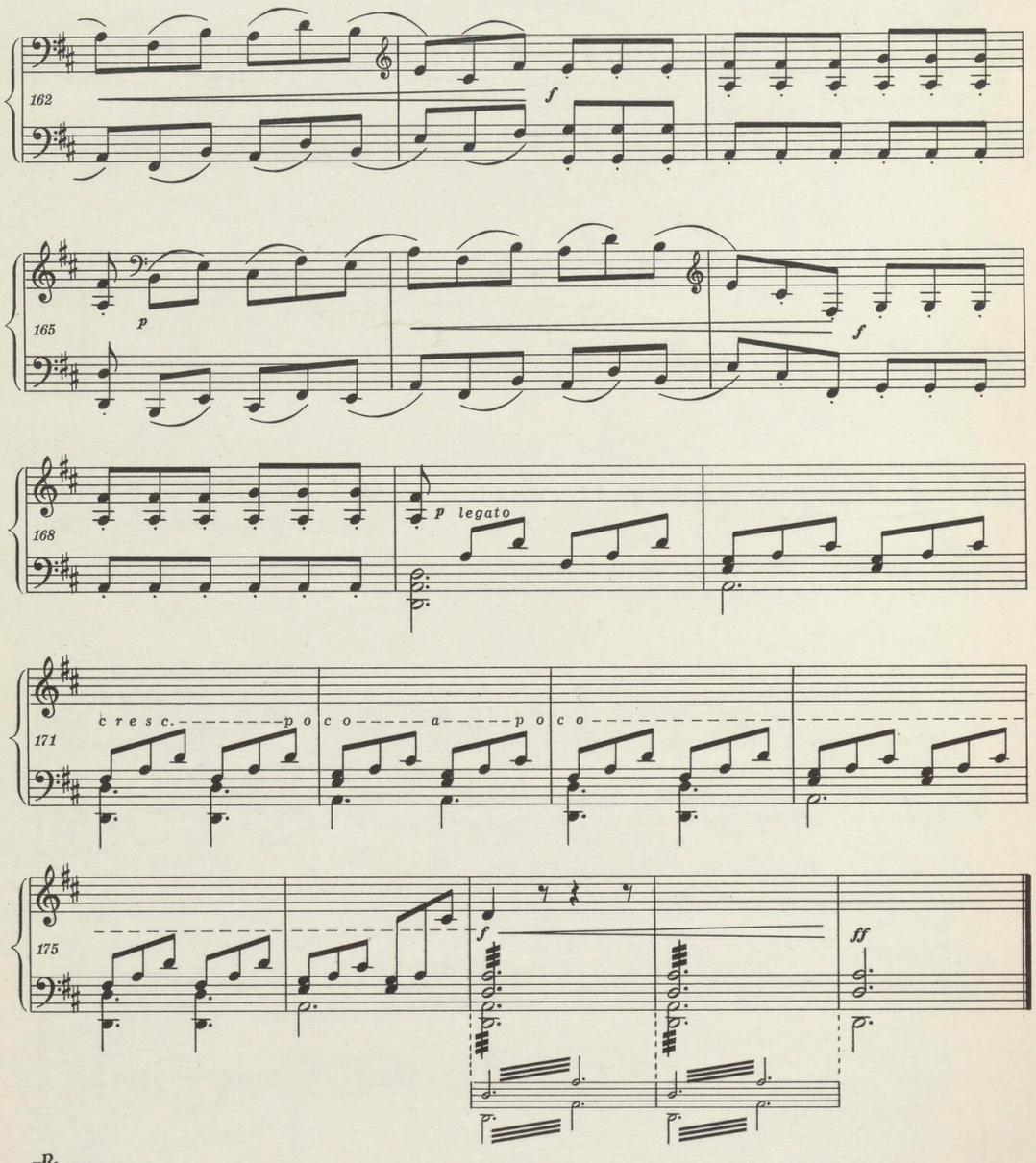
145

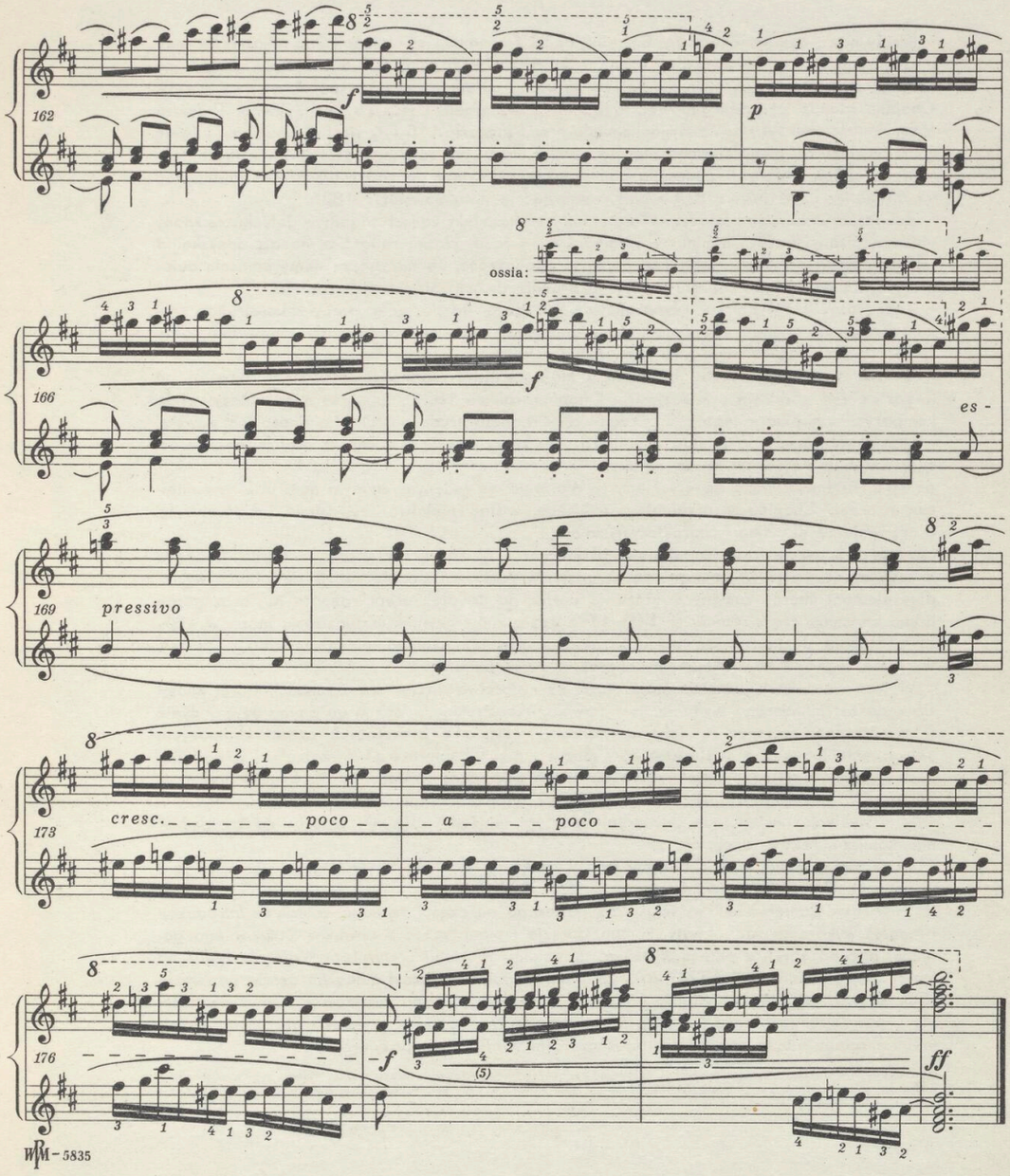
149 (Rekonstr. JE)

153 1. 2. *f*

158 *p*

Secondo

162
f
p
ossia:
166
f
es -
169
pressivo
173
cresc.
poco
a
poco
176
f
(5)
ff

Każdy nowo odnaleziony utwór Chopina budzi zrozumiałe zainteresowanie miłośników jego muzyki, tym większe, jeśli jest to utwór, o którym wiemy, że istniał, a dotąd nie natrafiliśmy na jego ślad. Do takich utworów należą *Wariacje D-dur** na temat popularnej za czasów Chopina irlandzkiej pieśni ludowej, wydanej przez poetę i muzyka irlandzkiego, Thomasa Moore'a. Istnienie *Wariacji* zasygnalizowała przed przeszło 110 laty siostra Chopina, Ludwika Jędrzejewiczowa, kiedy sporządzając ok. 1854 dla wydawców jego dzieł pośmiertnych *Spis kompozycji nie wydanych*, umieściła pod pozycją 11 cztery początkowe takty *Variations sur un air national de Moore à 4 mains*, opatrując je datą powstania 1826.

Zainteresowanie odnalezionymi *Wariacjami* zwiększa fakt, że jest to jedyny dotychczas znany utwór napisany przez Chopina w oryginale na 4 ręce. Naszą radość płynącą z odzyskania tej kompozycji przysłania jednakże nieco ta okoliczność, że nie dysponujemy całością autografu, gdyż na 12 stron tekstu nutowego brakuje dwóch: pierwszej i ostatniej.

Zaproszony przez Polskie Wydawnictwo Muzyczne do podjęcia próby rekonstrukcji brakujących stron, chętnie przystałem na propozycję, mimo że od początku zdawałem sobie sprawę z czekających mnie trudności. Jest ich kilka:

p i e r w s z a wynika z faktu, iż okres, z którego utwór pochodzi (być może powstał on jeszcze przed podanym przez siostrę Chopina rokiem 1826), to okres młodzieńczy; wiele kompozycji Chopina z tego czasu zaginęło, dla wielu trudno ustalić kolejność ich powstawania; równocześnie są to lata o najbardziej wznoszącej się krzywej wzrostu inwencji twórczej Chopina i środków jej wyrażania;

d r u g a trudność wiąże się z faktem, iż *Wariacje* są jedynym znanym nam utworem napisanym przez Chopina w oryginale na 4 ręce, a stąd niełatwo jest ustalić jakieś chwyty, w tej fakturze dla niego charakterystyczne;

t r z e c i ą wreszcie trudność stanowi okoliczność, że zaginione strony to partia Secondo *Introdukcji* (t. 1–27) – a więc części, gdzie w większym stopniu niż w wariacjach występuje element improwizacyjny – która to partia na dodatek utwór rozpoczyna, oraz partia Primo znacznej części *Finału* (t. 149–179), gdzie znów czynnik wirtuozowski może w większym stopniu dochodzić do głosu. (Brakujący również akompaniament tematu, t. 28–43, wyraźnie sugeruje konwencjonalny charakter partii Secondo.)

W tych warunkach powstaje wątpliwość, czy właściwą nazwą dla czynności, której podjął się redaktor niniejszego wydania, jest słowo „rekonstrukcja". Można go chyba użyć jedynie w zrozumieniu szerszym – jako odtworzenie k l i m a t u brakujących części kompozycji, odtworzenie jednego z wielu kształtów muzyki, jaki Chopin m ó g ł ewentualnie w brakujących obecnie częściach zamknąć, a nie usiłowanie idące w kierunku bezwzględnego utrafienia w to, co w rzeczywistości twórca w tych miejscach skomponował.

Stąd wynikają następujące założenia redaktora, służące za punkt wyjścia do sporządzenia niniejszej rekonstrukcji:

1° – w maksymalnej mierze obracać się w zakresie środków użytych przez kompozytora w pozostałych częściach *Wariacji*,

2° – w razie konieczności wyjścia poza nie (czego po części wymaga charakter *Introdukcji* i *Finału*) wykorzystywać chwyty kompozytorskie i pianistyczne z utworów pokrewnego gatunku, pochodzących z okresu bliskiego powstaniu *Wariacji D-dur* (np. *Wariacje E-dur* na temat pieśni niemieckiej, 1824–26), lub z innych form o niezbyt odległym czasie powstania (*Op. 2, 8, 11, 13, 14, 21, Rondo C-dur* na 2 fortepiany), albo wreszcie z form zbliżonych, ale z późniejszego okresu (*Op. 12, Introdukcja* z *Op. 16*) – w wypadku utworów późniejszych z odpowiednim oczywiście uproszczeniem środków kompozytorskich.

*Szczegółowe informacje na temat genezy utworu i dziejów rękopisu podaje redaktor faksymilowanego wydania *Wariacji*, mgr Władysław Hordyński, któremu nadto przypadła w udziale identyfikacja utworu jako dzieła Chopina. Por.: Faksymilowane Wydanie Autografów Chopina – zeszyt 11, PWM 1965.

Wariacje D-dur opatrzone są przez Chopina nielicznymi oznaczeniami wykonawczymi. Są to:

a) tempa metronomiczne dla *Introdukcji*, *Tematu*, *Wariacji I* i *II*,
b) określenie tempa *Finału* – *Vivace*,
c) fermata w t. 27,
d) fermata i *Rittardando* w t. 140,
e) krótkie łuki motywiczne, obejmujące w partii Secondo po dwie nuty t. 161–163 i 165–166.

Ponieważ celem niniejszego wydania nie jest jedynie rekonstrukcja brakujących fragmentów i oddanie drukiem surowego tekstu rękopisu Chopina, ale również przedstawienie utworu w formie nadającej się do praktycznego wykonania, tekst *Wariacji* został opatrzony znakami wykonawczymi w ilości, którą redaktor uznał za niezbędną, z graficznym wyodrębnieniem ich od nielicznych znaków oryginalnych. Zaznaczam w tym miejscu, że skromne ilościowo oznaczenia redaktorskie starałem się rekonstruować również w oparciu o zakres znaków i określeń stosowanych przez Chopina we wczesnym okresie jego twórczości.

Oznaczenia redaktorskie wyróżnione zostały w nutach mniejszą czcionką literową lub też ujęte w nawiasy kwadratowe. Nawiasy okrągłe obejmują nuty zdwojone w innej ręce lub też sugestie skróceń wartości tych nut, które przy ścisłym wytrzymaniu zachodziłyby na siebie pomiędzy prawą ręką partii Secondo a lewą – partii Primo. Przy krzyżowaniu się sąsiadujących rąk partnerów określenie „sopra" oznacza konieczność chwytu ponad ręką partnera, określenie „sotto" – poniżej.

Palcowanie i pedalizacja pochodzą od redaktora.

W komentarzu podane są najważniejsze odchylenia, zachodzące między autografem a wydaniem.

Wprost w tekście poprawiono – bez odnotowania w komentarzu – liczne oczywiste pomyłki i przeoczenia, dotyczące w szczególności wartości nut i pauz.

Na zakończenie pragnąłbym wyrazić nadzieję, że *Wariacje* zyskają sobie prawo obywatelstwa na estradach koncertowych, a równocześnie stanowić będą cenną pozycję repertuarową dla studiującej młodzieży pianistycznej.

Z pewnością będę też wyrazicielem pragnień wszystkich miłośników muzyki Chopina, dodając życzenie, aby jak najszybciej natrafiono na dwie dotąd zaginione strony *Wariacji*, pisane ręką młodego Chopina.

Jan Ekier

Komentarz

A = autograf, w posiadaniu Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie (rkp. BJ 1964 : 1)

Primo

T. 19 i 21 – w **A** w pierwszych połowach taktów bardzo prawdopodobny brak przeniesienia o oktawę w górę.

T. 24 – w **A** ostatnia nuta – des^2.

T. 44–45 i 48–49 – w **A** biegniki w pr. r. wypisane są zawsze w wartościach trzydziestodwójek. W odpowiednich miejscach dodajemy czwarte wiązanie dla uzyskania poprawnych wartości sześćdziesięcioczwórek, opatrując równocześnie nieregularne grupy rytmiczne właściwymi cyframi.

T. 56–57 – w **A** przeniesienie o oktawę w górę błędnie przedłużone aż do połowy t. 57.

T. 107 – w **A** pierwsza nuta pr. r. w drugiej połowie taktu – c^4.

T. 111 – w **A** pod pierwszą nutą pr. r., h^3, prawdopodobnie błędnie podpisana dolna tercja, g^3.

T. 127 – w **A** na początku taktu w pr. r. zbędna nuta f^1.

Secondo

T. 50 – w **A** w akordzie na początku drugiej połowy taktu zbędna nuta fis^1.

T. 57 – w **A** druga nuta pr. r. prawdopodobnie błędnie *g*. Ta sama nuta w t. 53 w **A** poprawiona z *g* na *a*.

T. 73–75 – w **A**, prawdopodobnie wskutek braku miejsca (przejście z dwóch pięciolinii na dolną), czteroplanowa faktura omawianego odcinka została uproszczona w pierwszych połowach t. 73 i 75 do trzygłosowej, a w t. 74 – do dwugłosowej.

T. 158 i 160 – w **A** partia l.r. notowana mylnie na tej samej wysokości co pr.r. (prawdopodobnie brak przeniesienia partii l.r. o oktawę).

T. 161–162 – w **A** niekonsekwentne łukowanie oraz niekonsekwentne wiązanie ósemek w partiach obu rąk sprowadzone zostało w niniejszym wydaniu do postaci prawdopodobnie zamierzonej ostatecznie, a zawartej w **A** w t. 165–166.

T. 177–178 – wersja tremolo przedstawiona na dodanej pięciolinii jest najprawdopodobniejszą formą wykonania niejasnej (podanej w tekście głównym) notacji **A**.

x-rite
colorchecker CLASSIC
mm

Okładkę projektował Janusz Bruchnalski

ilustracja na s. 2 – rysunek Elizy Radziwiłłówny (1826)

Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków, al. Krasińskiego 11. Printed in Poland. Wyd. I - 3.200 egz. 4.9 ark. wyd. 3 1/2 ark. druk. Papier offs. III kl. 90 g N 1/2. Fabryka Papieru w Boruszowicach. Podpisano do druku 28 VIII 1965. Druk ukończono X 1965. Krak. Zakł. Graf. Nr 5, Kraków, ul. Karmelicka 16. Zam. nr 334. W-27. Cena 12 zł

INSTYTUT FRYDERYKA CHOPINA BIBLIOTEKA

x-rite
colorchecker CLASSIC
mm

BIBLIOTEKA TIFC
3355/n

